

Vieraskynät ovat asiantuntijoiden kannanottoja ajankohtaisiin aiheisiin. Kirjoituksia voi tarjota osoitteeseen hs.artikkeli@hs.fi. Kirjoitusten pituus on 4 000–6 000 merkkiä. Toimitus muokkaa ja tarvittaessa lyhentää julkaistavat artikkelit.

Lohikantojen elpymiseen kannattaa panostaa

Luonnonlohen kalastuskiintiöt ja perinnöllisen monimuotoisuuden turvaaminen voisivat parantaa myös saaliita.

VIERASKYNÄ

Sakari Kuikka

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston kalastusbiologian professori ja EU:n tieteellis-teknis-taloudellisen kalastuskomitean jäsen.

Nykyinen Itämeren lohen ammattimainen kalastus perustuu pitkälti siihen, ettei lohikantoja ole enää kalastettu yhtä voimallisesti kuin vaikkapa 1980-luvulla. Tätä nykyä ammattikalastajien saaliista noin 70–90 prosenttia on peräisin luonnonkannoista.

Luonnontuotannon elvyttyä Tornionjoki tuottaa nykyisin yksinään yli puolet Itämeren lohista. Kukaan ei olisi uskonut tätä vielä 1990-luvulla, jolloin vain noin kymmenesosa lohista oli peräisin luonnonkannoista ja luonnonlohta pidettiin hyvin uhanalaisena.

Itämeren luonnonlohikannoissa on kuitenkin edelleen paljon käyttämätöntä potentiaalia, jonka hyödyntäminen olisi biologisesti ja taloudellisesti järkevää. Tätä voitaisiin edistää vähentämällä kalastusta, jolloin emoja saataisiin jokiin nykyistä enemmän.

EU-KOMISSIO on esittänyt uudessa lohenhoitosuunnitelmassaan, että vuosittain lohikannasta tulisi hyödyntää vain 10 prosenttia. Tämä tarkoittaa nykyisen kalastustehon pienentämistä, joka johtaisi vähitellen mahdollisimman runsaaseen saaliiseen.

Näinkään suuri muutos ei kuitenkaan takaa lyhyellä aikajaksolla kaikkein pienimpien kantojen elpymistä. Heikkoja kantoja ei biologisten riskianalyysien perusteella saisi nykytilanteessa kalastaa lainkaan, jotta niiden nopea elpyminen taattaisiin.

Vaikka uuden lohenhoitosuunnitelman mukaiselle 10 prosentin kalastusteholle ei ole selviä tieteellisiä perusteita, sitä voitai-

siin ruveta tarkastelemaan tieteellisestä seuranta-aineistosta saatujen säätelytulosten valossa. Jo muutamien vuosien päästä saattaisimme tietää paljon enemmän kantojen elpymiskyvystä.

ON TÄRKEÄÄ turvata lohikantojen perinnöllinen monimuotoisuus. Erityisiin jokiolosuhteisiin sopeutuneita pieniäkin luonnonkantoja voidaan tarvita tulevaisuudessa esimerkiksi ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Ilmastovyöhykkeiden vaihteellinen siirtyminen pohjoisemmaksi saattaa vaatia sellaisia perinnöllisiä yhdistelmiä, joita Itämeren pääaltaan lohikannat ovat tuottaneet.

Pohjoisen joista heikoimmassa kunnossa ovat Suomen Simojoki ja Ruotsin Rickleån, Öreälven, Råneälven, Sävarån ja Lödgeälve. Geneettisissä tutkimuksissa eri kannat erottuvat toisistaan. Voidaan ajatella, että kullakin niistä on perinnöllistä merkitystä, vaikka Tornionjoen kanta sisältääkin paljon enemmän evoluution turvaavaa geneettistä muuntelua kuin pienet lohikannat.

PERINNÖLLISTEN riskien tieteellinen arviointi on erittäin vaikeaa. Kalastustehon pienentäminen 10 prosenttiin lisäisi kuitenkin sitä riskiä, että väeriin jokiin eksyvät istukaslohet sotkisivat omaa perimäänsä pienimpiin luonnonkantoihin.

Tämän vaikutuksen vakavuudesta on erilaisia tieteellisiä näkemyksiä. Oma näemykseni on, että laajamittaisista velvoiteistutuksista tulisi luopua samalla kun kalastustehoa pienennetään.

Jos velvoiteistutuksista luovuttaisiin, olisi kuitenkin huolehdittava siitä, että niissä olevien kantojen perimä turvattaisiin. Tulisikin harkita, voitaisiinko voimayhtiöille antaa velvoite turvata hävittämiensä jokien lohien perimä sen sijaan, että ne yrittävät korvata saaliiden menetyksiä istutuksilla, joissa ei ole enää taloudellisesti mieltä. Istutuskustannukset ylittävät kirkaasti niistä saatavat kalastustulot.

Ei ole nähtävissä tieteellisiä perusteita sille, että rakennettujen jokien suihin kerääntyvät istutuslohet pitäisi laskea mukaan kiintiöihin. Niiden kalastus voisi pienentää pe-

rinnöllistä riskiä, kunhan avointen kalastuspaikkojen saalis koostuu riittävästi nimen omaan viljellyistä kaloista.

Omista lohikannoistamme Simojoen lohion heikossa kunnossa. Simojoen jokikalastus tulisikin sulkea, kunnes kannan elpymineen on osoitettu tieteellisesti. On uhkarohkeaa testata, mihin suuntaan lohien elinkyky saattaa heilahtamaan.

JUDET säätelyperiaatteet ovat tarpeen, jotta kalastajien asenteet muuttuvat. EU-komissio on viime aikoina suhtautunut myönteisesti ajatukseen ostettavissa olevista kalastusmahdollisuuksista. Tämä tarkoittaisi sitä, että kalastajat ostaisivat itselleen jonkin prosentuaalisen osan kiintiöstä.

Kiintiöajatus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi muovisilla merkeillä, joita olisi tarjolla kiintiötä vastaava määrä. Merkkien myynti vaikkapa huutokaupassa antaisi kalastusmahdollisuuden niille, jotka ovat valmiit maksamaan siitä eniten.

Ostaja omistaisi tietyn osuuden kokonais kiintiöstä eli eräänlaisen hyödyntämisosuuden. Sen arvo kasvaisi, jos kannat elpyisivät. Tämä loisi kiinnostusta kantojen suojeluun niiden pelkän hyödyntämisen sijaan, mikä voisi edistää järkevän biologisen ja taloudellisen lopputuloksen saavuttamista.

Esimerkiksi jokikalastaja saattaisivat olla kiinnostuneita ostamaan merialueen kalastuskiintiöt jopa kokonaan saadakseen lohettua. Tällöin poliitikkojen ei tarvitsisi enää kinastella siitä, kuka lohien saa pyytää, jotta kannat voisivat elpyä.

VAIKKA lohikantoihin liittyvä ongelma on monimutkainen, nykyiset tieteelliset menetelmät pystyvät erittäin hyvin tukemaan tarvittavaa päätöksentekoa ja onnistumisen avoimintia.

Kansainvälinen tieteellinen raati arvioi suomalaisen lohitutkimuksen muutamaksi vuodeksi sitten erinomaiseksi. Tieteen keskeinen tehtävä onkin ampua systemaattisesti alas niitä erilaisia perustelemattomia väitteitä, joita suomalaisessa keskustelussa on totuttu esittämään.

Tornionjoki tuottaa nykyisin yksinään yli puolet Itämeren lohista.